

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: Valtioneuvoston selvitys E 6/2010 vp komission tiedonannosta Eurooppa 2020 –strategiasta

Lausuntonaan otsikon asiasta Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry (STKL) toteaa kohteliaimmin seuraavaa:

1. Yleistä

Komissio on tiedonannossaan kehittänyt, täydentänyt ja konkretisoinut aiemmin avointa kuulemista varten laatimaansa luonnosta EU:n seuraavan vuosikymmenen strategiaksi (Eurooppa 2020 – strategia). Esitys sisältää tärkeitä parannuksia. Esimerkiksi rakenteellisesti luonnos on huomattavasti edeltäjiään selkeämpi. Se määrittelee entistä selkeämmin prioriteetit, tavoitteet ja toimivallan jaon EU-tason ja kansallisen tason välillä. Se pyrkii myös parantamaan tavoitteiden toteuttamisen seuranta ja raportointia.

2. Myönteistä köyhyyden torjunnan ja nuoret liikkeelle –teemojen nostaminen lippulaivahankkeiksi

Sisällöllisesti STKL pitää erityisen tervetulleena köyhyyden torjunnan nostamista yhdeksi seitsemästä ehdotetusta lippulaivahankkeesta ja määrällisen tavoitteen asettamisen köyhyyden vähentämiseksi (20 miljoonaa vähemmän vuonna 2020 kuin nykyiset 80 miljoonaa). ”Osallistava kasvu” prioriteetin alle sijoitetun ”Euroopan köyhyydentorjuntafoorumin” (”European Platform against Poverty”) tarkoituksena on varmistaa sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus niin, että kasvun ja työllisyyden edut jakaantuvat laajalle ja köyhyydessä elävät ja sosiaalisesti syrjäytyneet voivat elää arvokkaasti ja osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan.

STKL arvostaa myös ”älykäs kasvu” prioriteetin alle sijoitettua ”Nuoret liikkeellä” (”Youth on the move”) lippulaivahanketta, joskin sen lähestymiskulma näyttäisi edelleen olevan pikemminkin työelämän kuin nuorten itsensä tarpeissa. Joka tapauksessa mahdollisuus hyvään ja tasa-arvoiseen koulutukseen sekä koulupudokkuuden vähentäminen on kaikille tärkeä ja erityisen panostamisen arvoinen tavoite.

3. Sosiaalinen ulottuvuus nostettava vahvemmin esiin Eurooppa 2020- strategiassa

Yleisesti ottaen vaikuttaa siltä, että komissio on pyrkinyt vastaamaan laajoilta intressitahopiireiltä saamaansa kritiikkiin siitä, että sosiaalinen ulottuvuus sen aiemmassa luonnoksessa oli varsin heikko, ellei peräti olematon. Luonnos välitti visiota vauraasta ja kilpailukykyisestä yhteisöstä, jossa yksityinen ihminen näyttäytyi lähinnä työntekijänä ja kuluttajana, tehtävänään pitää talous pyörimässä. Ei liene suurikaan yllätys, ettei tällainen visio saavuta kansalaisten tukea. Nykyisessä versiossa komissio on pyrkinyt tasapainoisempaan muotoiluun. Strategian sosiaalinen ulottuvuus on kuitenkin edelleen kapea. Vaatimus taloudellisen kasvun ja kilpailukykyyn sekä sosiaalisen ulottuvuuden nykyistä paremmasta tasapainosta on edelleen aiheellinen.

STKL haluaa kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että sikäli kun jopa komissio saattaa olla heräämässä siihen, että sosiaalista ulottuvuutta EU:n strategiassa on vahvistettava, Suomen valtio ei kaikeksi ole ollut myötävaikuttamassa tähän - päinvastoin. Tässä suhteessa nykyisen hallituksen linja on ollut yksioikoisemmin taloutta ja kilpailukykyä korostavaa kuin edellisten hallitusten. Suomi jopa ajoi vahvasti sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamista omalla puheenjohtajuuskautellaan ja tämä näkökulma näyttää nyt kadonneen. Suomen kannanotoissa (E-kirje 128/2009 vp, Suomen valtion vastaus strategiaa koskevaan julkiseen kuulemiseen) painotus on ollut hyvin vahvasti juuri - ja lähes yksinomaan - taloudessa ja kilpailukyvyssä. STKL ja myös

eurooppalaiset kansalaisjärjestöt ovat pettyneenä panneet merkille Suomen linjan vahvan muutoksen, koska Suomi on kansalaisjärjestöjen näkökulmasta aikaisemmin ollut maa, joka on edustanut toivoa paremman tasapainon rakentumisesta sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden välille.

Valtioneuvoston kanslian järjestämässä kuulemistilaisuudessa 11.3.2010 painotettiin, että kyseessä on nimenomaan kasvu- ja työllisyysstrategia. Avauspuheenvuorossaan ministeri Thors arvioi, että juuri tämän nimen käyttö (esim. Eurooppa 2020 –nimen sijaan) saisi tavalliset ihmiset kokemaan strategian läheisemmäksi itselleen kuin kaukaiseksi jääneen Lissabonin strategian. Valtioneuvoston kanslian ja valtiovarainministeriön puheenvuoroissa painotettiin edelleen tarvetta strategian keskittämiseen olennaiseen ja sitä, että ilman vahvaa taloutta ei myöskään ole hyvinvointia, joten strategian on syytä keskittyä juuri siihen. Kuitenkin lukuisissa seuranneissa yleisöpuheenvuoroissa (joita käyttivät niin AY-liikkeen ja kansalaisjärjestöjen edustajat kuin yksittäiset virkamiehetkin) korostettiin tarvetta vahvistaa sosiaalisten kysymysten osuutta strategiassa.

STKL toivoo valiokunnan selkeästi välittävän Suomen virallisten kantojen muotoilijoiden tietoon, että kyseessä ei ole väärinymmärrys. Kellään sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen puolestapuhujilla ei ole harhaluuloa, että se olisi mahdollista ilman vahvaa ja kilpailukykyistä taloutta. Sen sijaan kyse on siitä, että Euroopan unionin vuosikymmenstrategia ei voi rajoittua pelkästään välineen karkaisuun (kasvu ja työllisyys) vaan sen täytyy myös jollain tavoin ilmentää välineen avulla tavoiteltavaa päämäärää tai päämääriä (ihmisten hyvinvointi).

Ihmiset eivät ottaneet Lissabonin strategiaa omakseen, koska sitä uudistettaessa sosiaalinen ulottuvuus alistettiin kasvu- ja työllisyystavoitteille, joiden välitöntä yhteyttä omaan elämäänsä kansalaiset eivät havainneet. Sen sijaan he aivan oikein totesivat, että taloudellinen kasvu ei automaattisesti merkitse hyvinvoinnin kasvua ja sen jakautumista tasapuolisesti. Ihmisten kokemus oli – ja on – että EU toimii nimenomaan yritysten ja talouselämän ehdoilla ja niiden eduksi, ei ihmisten.

Jotta strategia olisi laajojen kansalaispiirien tuettavissa, siitä täytyy käydä ilmi, millä tavoin sen odotetaan parantavan ihmisten elämää. Tämä tarkoittaa juuri sen sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamista. Komissio on nyt ottanut askeleen tähän suuntaan. Suomen tulee aktiivisesti tukea tätä pyrkimystä.

Maaliskuun Eurooppa-neuvoston on tarkoitus hyväksyä strategian yleiset suuntaviivat ja kesäkuun Eurooppa-neuvoston vahvistaa niihin perustuvat yhdistetyt suuntaviivat ja kansalliset tavoitteet. STKL pitää tärkeänä, että kansalliset tavoitteet asetetaan tasapainoisesti eikä sosiaalisia kysymyksiä rajoiteta pois keskittämisen nimissä. Maaliskuun Eurooppa-neuvostossa tulee pyrkiä siihen, että kaikki jäsenvaltiot sitoutetaan omalta osaltaan ja omalla tavallaan kaikkien prioriteettien ja lippulaivahankkeiden toteuttamiseen.

4. Strategian valmistelussa avoimuus ja järjestöjen kuuleminen ollut erittäin puutteellista

Strategian tähänastinen valmistelu ei ole noudattanut EU:n ja Suomen itselleen asettamia avoimuuden vaatimuksia. Puuttumatta komission järjestämän avoimen kuulemisen rajoitteisiin, todettakoon, että Suomessa kansalaisjärjestöillä ei ollut tilaisuutta osallistua valmisteluun ja ilmeisesti joillekin linjaministeriöillekin annettu kommentointiaika asiakirjaluonnoksiin saattoi jäädä valitettavan lyhyeksi. Ottaen huomioon talouden, työllisyyden ja sosiaalisten kysymysten moninaiset keskinäiset kytkökset, STKL pitää erityisen tärkeänä sosiaali- ja terveysministeriön näkemysten kuulemistä. Kun pyrkimyksenä on nimenomaan ”osallistava” kasvu, se tarkoittaa myös sitä, että sidosryhmät ja kansalaisyhteiskunta sitoutetaan hankkeeseen ottamalla ne osaksi sen valmistelua. Tähän ei riitä se, että EU:n toimielimet, jäsenvaltiot ja alueet kertovat, missä halutaan olla vuonna 2020 ja ”miten ne haluavat kansalaisten, yritysten ja järjestöjen osallistuvan” (komission tiedonanto s.30).

STKL arvostaa valtioneuvoston kanslian juuri järjestämää kuulemistilaisuutta ja toivoo, että prosessin jatkuessa kansallisia tavoitteita valmistellaan siten, että vaikuttaminen jaostotyön kautta mahdollistuu.

Toivottavaa on, että "top down" päämiesjohtoinen prosessi ja omistajuus johtaa myös entistä vahvempaan poliittiseen sitoutumiseen strategian toteuttamiseen – muussa tapauksessa hinta, joka tällaisesta prosessista maksetaan kansalaisten ja heidän edustajiensa sekä muiden intressitahojen vaikuttamisvajauksena on liian suuri.

Järjestöjen kuulemisessa ja osallisuudessa on STKL:n näkemyksen mukaan menty aikaisempaan toimintatapaan verrattuna taaksepäin. Suomi ei enää tässäkään suhteessa edusta EU-asioissa Euroopan unionin kärkimaata, kuten aikaisemmin.

STKL pitää kehityssuuntaa huonona ja toivoo, että valtioneuvoston huomiota kiinnitettäisiin erityisesti siihen, että se käyttäisi hyväkseen kansalaisjärjestöjen laajaa asiantuntemusta ja mahdollistaisi niiden osallisuuden EU-asioiden valmisteluun. Tämä koskee erityisesti lähikuukausien kansallisten Eurooppa 2020 –strategian tavoitteiden valmistelua, mutta myös muiden Suomen keskeisiä tavoitteita koskevien linjausten valmistelua vastaisuudessa.

Helsingissä 15.3.2010

Riitta Särkelä
toiminnanjohtaja

Kirsi Väättä
kehittämispäällikkö